
KRÓNIKA

---

23. BITEF – Minden eddiginél szerényebben, szegényesebben, legkevesebb részvevővel rendezték meg a Belgrádi Nemzetközi Színházi Fesztivált, amelyen ezúttal egy-egy orosz, magyar, lengyel, indiai, kínai, amerikai és nyugat-német és két hazai együttes mutatkozott be. A műsor a hagyományhoz híven vegyes jellegű volt, a pekingi opera mellett itt volt a szinte kizárólag képzőművészeti jellegű lublini produkció (Herbárium/Nedvesség), az ősi indiai hagyományt bemutató előadás és az új szovjet avantgárd törekvéseket prezentáló ifjúsági színház. Két hazai társulat lépett fel, a ljubljana-i Slovensko mladinsko gledališče az év legtöbbet dicsért vállalkozásával, az Ivo Svetina szövege alapján készült posztmodern operával, a Seherzadéval, amely a szarajevói fesztivál idei győztese is volt, a másik társulat a belgrádi Jugoslovensko dramsko pozorištée, amely több hónapos előkészület után vitte közönség elé a *Madarak hívása* című produkciót – Arisztophanész *Madarak* című műve alapján – Haris Pašović rendezésében. – A fesztiváli zsűri, a kritika és a közönség egybehangzó véleménye szerint az idei BITEF legszínvonalasabb előadása a budapesti Katona József Színház bemutatta Gogol-vígjáték, *A revizor* és a nyugat-német, mülheimi Theater an der Ruhr bemutatta Handke-mű, a *Kaspar* volt. Az előbbi Zsámbéki Gábor, az utóbbit Roberto Ciulli rendezte, aki ezzel elnyerte a Politika Kiadóház lapjainak kritikusai által odaítélendő rendezői díjat is. – A revizort mind a közönség, mind a sajtó jól fogadta. A kritikák szinte egyöntetű véleménye szerint mind koncepciójában, mind színészi játék tekintetében a pesti előadás jelentős, mára vonatkozó aktuális színházi tett. A *Borba* kritikusa (Milutin Mišić) szerint annak ellenére,

hogy az előadás vegyíti a vígjátéki stílusokat és megoldásokat, a jellemtanulmányt és a hatásos stilizációt, pontosan közvetíti Gogol metsző és találó vígjátékírást, s ezért a közönség elnézi, hogy olykor együtt van a naturalizmus és a stilizáltság, a jellemkomikum és a gag. A *Politika* *ekspres* bírálata szerint a rendező munkáját tökéletes szakmai jártasság jellemzi s a részletek biztos ellenőrzése, egységes előadássá szervezése. Felix Pašić, a belgrádi *Večernje novosti* kritikusa egy mikrokozmosz megsokszorozódott arcára ismert, a jól megkülönböztető jellemek magukon viselik annak a közösségnek a jegyeit, amelyhez tartoznak. Régióta nem látott előadást, amelyben ennyi komikus ötlet van, de közülük egy sem öncélú. Erénye az előadásnak a következetesen végiggondolt és vigigvezetett koncepció is. A pesti *Revizor* kétségtelenül, felismerhetően magyar, mert sok vonatkozásban a magyar társadalomban gyökerezik. Ugyanakkor a mi számunkra is ismerős. Mindezek alapján úgy látja, hogy az előadás stílári túlzásai nem erőltetettek, hanem funkcionálisak, a valóság erőteljes kontúrjai. A belgrádi hetilap, a NIN kritikusa, Vladimir Stamenković, szinte az egyetlen, aki teljes mértékben elutasítja a pesti *Revizor* koncepcióját. Abból a gogoli intellumból indul ki, hogy a vígjáték szereplőit nem kirakatszerűen kell ábrázolni. Mivel Zsámbéki rendezése épp így jár, ezért a kritikus szerint az előadás teljes melléfogás. A színészek ebben a téves koncepcióban csak eszközei a rendezésnek, amely eltünteti Gogol sötét szemléletét s ezért az előadás nélkülöz minden nagyságot, nemességet, amit a szerző megkíván műve színreállítótól. A *Politika* szerint a pesti előadás igazolja, hogy a provincializmus nem földrajzi, hanem lelki jelenség, a vidék nem a térképen,

hanem bennünk, emberekben van. Az előadás a szellem pusztaságának képe, az élet szürkeségének, a korrupciónak, amely a mindennapi élet és viselkedésformák tartozéka, az enyészete, amely a bürokratikus hatalom táptalaja. Radomir Putnik szerint az előadás abszurdba hajló groteszk formanyelvet használ, következésképpen. A zágrábi *Vjesnik* kritikusa, Marija Grginčević szerint az előadás kiindulópontja, hogy *A revizor* szereplői kortársaink. S ezt az alapötletet Zsámbéki a hagyomány és a korszerűség, a komikum és a tragikum, a valóság és a groteszk fantaszitikum, a metsző szatíra és a magas fokú artizmus tökéletes egységével fejezi ki. Dicsőreően méltatja a pesti előadást a *Magyar Szóban* Bartuc Gabriella is. – A kritikák kivétel nélkül lelkesen írnak a színészek játékáról, elsősorban Blaskó Péter polgármesterét dicsérik virtuozitásáért, de írnak Básti Julia, Vajda László, Balkay Géza, Sinkó István, Horváth József, Olaszky Éva és a revizort alakító Bán János teljesítményéről is. Ahogy a zágrábi újság írta, a mesteri színészek együttesének nincs egyetlen gyenge pontja sem. (G)

EURÓPAI NYÁRI FILMISKOLA BELGRÁDBAN – Belgrádban megalakult az első európai nyári filmiskola (European Summer Film School), amely az Európai Film- és Televíziós Bizottság, valamint az Európa Tanács támogatásával jött létre, s elnöke Collin Young, igazgatója pedig Radomir Šaranović. Az iskola mottója: a legjobb európai pedagógusok a lehetőlegesebb európai egyetemi hallgatóknak. Az első „tanévben” két hétig Szabó István rendező irányításával dolgoztak az európai filmiskolák növendékei, Eytan Fox izraeli, Pentti Kusunen finnországi, Gázon Francisco magyarországi, Lucas Karwowski lengyelországi, Anette Kristina Olesen dániai, Gianfranco Pannone olaszországi, Richard A. Caesar nyugat-németországi, Madleine Hall nagy-britanniai, Frederic Videau franciaországi, Alekszandr Kudinov szovjetunió-beli, Miha Hočevar ljubljani és Janko Bajlak belgrádi egyetemi hallgató. A lehetőlegesebb európai rendezőhallgatók belgrádi tartózkodásuk ideje alatt dokumentumfilmet készítettek fővárosunkról, filmeket elemeztek, filmelmélettel foglalkoztak és egy játékfilmjelet megoldásán dolgoztak.

JUGOSZLÁV FILMSIKER – Emir Kusturica világsikere után újabb nemzetközi elismerésben részesült a jugoszláv film. Goran Marković *Gyűjtőközpont* című filmjét a valenciai

filmfesztivál nagydíjával tüntették ki, Rajko Grlić pedig a tokiói filmszemlén kapott nagydíjat *Ördögi paradicsom* című alkotásáért, amelyet *Fehér rózsák nyara* címmel vetítettek angol nyelven. A tokiói zsűri elnöke, Ives Montand szerint a film nemcsak hangulatában és összességében értékes, hanem részleteiben is sikerültebb, mint a szemle többi produkciója. Egyébként mindkét film idej alkotás, a nemrégiben megtartott pulai filmfesztiválon mutatták be őket, amelyen Goran Marković *Gyűjtőközpontja* bizonyult a legjobbnak.

BEMUS – Huszonegyedik alkalommal rendezték meg Belgrádban a BEMUS elnevezésű nemzetközi zenei fesztivált. A rendezvény gazdag műsorából kiemelkedett a Belgrádi Filharmonia, a Collegium Musicum és a Belgrádi RTV Gyermekkorúsanak produkciója, akik Gustav Kuhn vezényletével Mahler III. szimfóniáját adták elő. Szép teljesítményt nyújtott a leningrádi Glinka Vegyes Kórus Rahmanyinov Éjjeli miséjével és Csesznokov énekkari műveivel, valamint a Horvát Nemzeti Színház Operatársulata Wagner Walkürjével. Említésre méltó még a Csajkovszkij-triónak és a Moszkvai RTV Szimfonikus Zenekarának, a Szlovén Filharmonia együttesének és az Athéni RTV Szimfonikus Zenekarának az előadása. A hangversenysorozatot Rajko Maksimović Szent Lázár-passiója zárta, amely a rigómezei csatának állít emléket.

RENDEZVÉNYEK – Október elején a Szlovén Íróegyesület és a széznai művelődési intézmények egyesületének szervezésében megtartották a Vilenica elnevezésű rendezvényt, amelynek célja az egységes közép-európai kulturális térség létrehozása. Az idei szimpozionon – melynek témája: Közép-Európa – metafora és annak lefordítása – jeles magyar, osztrák, német és jugoszláv írók, irodalomárok vettek részt. A tanácskozás bevezető előadását Konrad György tartotta.

A zágrábi nemzetközi művelődési központ szervezésében október 9-től 12-éig Székely Tibor Emléknapot tartottak. A Mimara Múzeumban könyvkiállítást rendeztek azokból a kiadványokból, amelyek a világhírű kutatóról, utazóról és eszperantistáról szólnak, valamint bemutatták Székely Tibor videofelvételeit, amelyeket ecuadori expedícióján készített. A rendezvény keretében bemutatták életét és munkásságát, diapozitívokkal illusztrálva utazásainak állomásait, valamint tudományos ta-

nácskozások sorát szervezték meg, amelyeken neves szakemberek útleírásairól, irodalmi munkásságáról, eszperantista tevékenységéről, muzeológiai és etnológiai kutatásairól érkeztek. Az emléknapok alkalmából megjelent egy Székely Tibor életét bemutató kiadvány is.

A szeptember elején megtartott harminchattodik Kanizsai Írótábor tanácskozásának témája az agyag mint a teremtés anyaga volt. A mintegy ötven hazai és külföldi íróvendég előszóban fogalmazta meg élményeit, tapasztalatait a témával kapcsolatban, kiemelve az agyag szerepét irodalomban, képzőművészetben, építészetben, néprajzban stb. az anyagról szóló spontán dialógusok során felmerült az Agyagalamb-díj kiosztásának a gondolata is, amelyet a háromnapos rendezvény ideje alatt oda is ítélték, Raša Popov kapta meg. A meghívottak irodalmi eseteken vettek részt, megtekintették Dudás Károly és Siflis Zoltán *Gádorlakók* című videofilmjét, Dan Reisinger izraeli grafikus tárlatát és a Q csoport kiállítását. Az írótáborban bemutatták a Forum Könyvkiadó gondozásában megjelent *Kertek & parkok* című kiadványt is, amely a tavalyi kanizsai tanácskozás anyagát tartalmazza.

Az idei Csépe Imre emléknapon Németh István megkoszorúzta az írónak a kishegyesi könyvtár falára helyezett emléktábláját, majd tematikus könyvkiállításon Csépe Imre, Fehér Ferenc, Herceg János és Bori Imre köteteit tekinthették meg a rendezvény résztvevői. A Csépe Imre Emlékbizottság már hagyományossá vált ülését ezúttal a felújított művelődési otthonban tartották meg, ahol Németh István Fehér Ferencről szóló esszéjét hallhatta a közönség, Mák Ferenc Csépe novelláiról olvasta fel a dolgozatát, Judita Simonček a 250. évvel ezelőtt született Dositej Obradovićról érkezett, Kaszás Károly ismertette a Vajdasági Magyar Nyelvművelő Egyesület történetét, Gobby Fehér Gyula pedig az idén hatvanéves Bori Imrét köszöntötte. A rendezvény keretében megnyílt a harminc éve fennálló kerámiai művésztelep kiállítása, átadták a hagyománypótlásért és a könyvterjesztésért járó díjakat, s a kishegyesiek megtekinthették Molnár Ferenc *Doktor úr* című darabját az Újvidéki Színház előadásában.

Cseres Tibor író, a Magyar Írók Egyesületének elnöke október elején Baranyában járt. Várdaróci, laskói és vörösmarti irodalmi estjén a közönségség emberközelből is megismerkedett munkásságával. Az esteken Sebestyén Márta és

kisegyüttese népdalokat adott elő. A magyarországi küldöttség tagja volt Zöld Ferenc, a Magyar Könyvterjesztők Egyesülésének igazgatója is, aki az egyesület könyvudományával járult hozzá az újonnan megalakult várdaróci könyvtár állományának gyarapításához.

ELHUNYT RADU FLORA – A jugoszláviai román irodalom nemcsak legtermékenyebb, hanem legképzettebb írója és kritikus volt. Az ő tanári, szerkesztői és kritikus útmutatásával nőtt föl a jugoszláviai román írók szinte teljes közép- és természetesen fiatalabb nemzedéke. 1948-tól tanított, először középiskolai tanár volt, majd 1963-tól a belgrádi filológiai karon tanított. Irodalomtörténettel és nyelvészettel foglalkozott, szépirodalmi alkotásain kívül megírta a jugoszláviai román irodalom történetét, kapcsolattörténeti tanulmányokat publikált, s közben szerkesztette a *Luminát* majd a román nyelv-művelők folyóiratát is. Román nyelvre fordította Krležát és Vasko Popát. Teljes írói opusát mintegy 25 kötet őrzi.

ELŐADÁSOK NYELVHASZNÁLATUNK KÉRDÉSEIRŐL – A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete az MTA Nyelvtudományi Intézetével együttműködve október elején kétnapos tudományos tanácskozást tartott az élőnyelvi és regionális köznyelvi kutatások tárgyköréből. Kontra Miklós és Balogh Lajos az MTA Nyelvtudományi Intézetének, Horváth Mátyás pedig az újvidéki hungarológiai intézetnek a nyelvészeti kutatásairól számolt be. Rónai Béla egy Bukovinából települt székely falu tájszöismeretének változásairól, Ágoston Mihály az írott beszéd időszerű kérdéseiről, Wacha Imre az élőnyelvi megnyilatkozhatások megállapításának gondjairól, Papp György a jugoszláviai magyar regionális köznyelv kialakulásának tényezőiről, Penavin Olga a nyelvjárás rétegződéséről, Balogh Lajos a regionális nyelvváltozatok és a nyelvi norma viszonyáról, Horváth Mátyás az újvidéki általános iskolások nyelvhasználatáról, Horváthné Bernáth Rózsa győri kutatásainak módszereiről és tapasztalatairól, Bagi Ferenc a kommunikáció és jugoszláviai magyar népi mondókák kérdéséről, Reményi Andrea Ágnes a BOSZI kódolási rendszerről érkezett. Kontra Miklós a kétnyelvű beszéd variabilitásáról, Lánicz Irén a *7 Nap*, Rajsli Ilona a *Képes Ifjúság* nyelvhasználatáról, Horváth Veronika a ba(n) nyelvi változatról, Molnár Csiklós László az üzemi nyelvhasználat és a regionális köznyelv kérdéseiről, Turi Márta pedig az élőnyel-

vi szóhasználat és a szituáció összefüggéseiről beszélt.

Szeptember végén Újvidéken járt Lőrincze Lajos. A Forum klubjában előadást tartott a nyelvüvelés céljáról és módszereiről, majd Ágoston Mihállyal és Tomán Lászlóval együtt fellépett az Újvidéki Színház *Vendégeink* című műsorában, ahol a résztvevőkkel a nyelvápolás időszzerű kérdéseiről beszélgetett el.

DÍJAK, ELISMERÉSEK – Az 1989. évi Andrić Irodalmi Díjat Jovan Radulovićnak ítelték oda *Dalje od oltara* (Az oltártól távolabb) című novelláskötetért. A díjat október 10-én ünnepélyes keretek között adták át Belgrádban, s ebből az alkalomból megrendezték a szerző irodalmi estjét is.

A Titoverbász és Temerin község alapította Szirmai Károly Irodalmi Díjat, amelyet főlválta egy évben magyar, a következőben pedig szerbhorvát nyelven megjelenő novelláskötetért ítélnek oda, az idén Dušan Belča verseci író kapta *Smrt Antonija Mihajlovića* (Antonije Mihajlović halála) című, az újvidéki Íróközösség kiadásában megjelent kötetéért. A díjat és a Szirmai Károly fia, Szirmai Andre adományozta aranyjelvényt a temerini alkalmi ünnepségen nyújtották át, amelyen a kötetet Sava Babić, a zsűri elnöke méltatta, a díj névadójáról pedig Csorba Béla és Bordás Győző emlékezett meg.

A Nagypáti Kukac Péter Képzőművészeti Díjat az idén Maurits Ferencnek ítelték oda. Ebből az alkalomból október 18-án, Topolya felszabadulásának napján megnyílt Maurits Ferenc kiállítása, amelynek keretében átadták neki a díjat.

KEREKES LÁSZLÓ KIÁLLÍTÁSA BERLINBEN – A nyugat-berlini Fleisch und Lust kiállítóteremben október 7-én megnyílt Kerekes László újvidéki képzőművész tárlata. Az egy hónapig tartó kiállításon a konceptualizmus és az új festészeti törekvések jegyében készült festményeket és objektumokat tekinthetik meg az érdeklődők, valamint szemtanúi lehetnek az alkotás folyamatának is, Kerekes László ugyanis a helyszínen készíti el installációit.

IN MEMORIAM OSKAR DAVIČO (1909–1989) – A kérlelhetetlen öregedésnek még ellen tudott állni Oskar Davičo, a kegyet-

len halálnak azonban már ő sem, a makacs és a kitartó szürrealista, aki volt vagy hatvan esztendőn át megszakítás nélkül.

Halálának híret véve elsősorban erre a konok következetességére gondolunk, ami annál feltűnőbb, mert a többiek, a társai a szürrealista doktrína képviseletében idővel belefáradtak a képzetársítások kivívta szabadságba, meghatározták önnön merészségeik előtt, amikor az élet és irodalom kalandjait tovább kellett volna csinálni, s mi több, voltak társai között, akik egyszerűen hátra fordítottak mindannak, amik egykor voltak. S nem is a periférián tengődök, hanem az élvonalbeliek közül is! Oskar Davičo volt talán az egyetlen, aki legfeljebb pályamódosításokat hajtott végre: az ő irodalmi produkciójának sodrában nem voltak gátak. Ezért gondolhatjuk, hogy folytonosság van az éppen ötven esztendővel, 1939-ben megjelent Hannersek (Miroslav Krleža folyóiratában) és az 1989-ben megjelent regénye között, amelyből a szerelem heve perzsel ki az olvasóra.

Nem érdem ez a hat évtizednyi hűség a szürrealizmushoz, sokkal inkább létforma, viselkedés és állapot, mint akinek nincs lehetősége a választásra. Míg mások egyik irányból könnyen átléphetnek egy másikba, Davičo valóban irodalmi otthonára lelt a szürrealizmusban. Ezzel a ténnyel lehet oly közismert és hírhedt agresszivitását is magyarázni. Milyen és mennyi irodalmi csatában vett részt, olyanokban is, amelyekből az útja a bírósági termek ítélőszéke elé is elvitte! A viták után így következhetett a veszekedések korszaka az ő írói pályáján is. A jelentős, az irodalomtörténeti-kritikai érvényű és értékű vitáinak időszaka volt az 1950-es években elsősorban, s részben az 1960-as évekében – akkor már megváltozott körülményei közepette. Lassan ugyan kifukal az emlékezetből Oskar Davičónak az a roppant érdeme, hogy esztétikai és politikai súlyával ott volt a belgrádi *Delo* című irodalmi folyóirat élcsapatában, ő volt a zászlóvivő, amikor a modern esztétikai gondolkodás jogáért és uralomra jutásáért indult a harc a szerb és nemcsak a szerb irodalomban! De megfeleledkezni mégsem lehet költői jelenlétének a pusztá tényszerű például a mi gondolkodásunkban is, itt a jugoszláviai magyar irodalom történetében. Davičo nem volt a formateremtő és olyan esztétikai alapító, mint az annyira befolyásos Vasko Popa, de az ő jelenléte is nélkülözhetetlen volt a gondolkodás folyamataiban, amikor a modern irodalomról esett szó. Ő a költészet lázaival hatott, vele az irodalom hőmérsékletének normá-

lis szintjei lehetetlenekké váltak. Ám az is jellemző lehet, hogy nálunk előbb jelent meg a *Költemény* című nevezetes regénye magyar nyelven (1962-ben Herceg János tolmácsolásában), mint verseskönyve, amelyre 1969-ig kellett várunk, s akkor sem olyan intenzitással, mint lehetett volna. Tűnődhetünk tehát most, halála idején, hogy miért volt az a nagy differencia a magyar költői nyelv és képalkotás és Davičo költői világa között, ha volt egyáltalán! Vagy műfordítóink nem bírták volna a versenyt a Davičo-versek eredetijének képzelettöltésével, szemük káprázni kezdett volna, amikor a szerb költő szórakétáit égbe lötte? Vagy az érzések Davičo hozta formáit nem tudtuk igazán feltörni? Olyan kérdések ezek, amelyeket az élő költő adott fel, anélkül hogy holtában várná a feleletünket.

Számvetésünk mindebből következően nem megnyugtató: Oskar Davičo halálának híre tar-

tozásunkra figyelmeztet – szövegeinek tolmácsolásában mindenképpen! S amikor ezt az adósságunkat letudtuk, akkor egyértelműen látjuk majd, hogy nem a költészet vézna hercegcskéje távozott 1989 őszén az élők sorából, hanem a szürrealizmusnak egyetemes történetében is számottevő zsoldosvezére, akinek a csatabárd mindig ott volt a keze ügyében. Gyöngédnek is a maga módján tudott látszani, s olyanak is inkább regényszövegében, mint verseinek soraiiban. S Oskar Davičo éppen ilyen jellemzői alapján volt az, aki volt: a költészet Davičója.

BORI Imre

ELHUNYT DANILO KIŠ – Október 15-én Párizsban ötvennégy éves korában elhunyt Danilo Kiš. Az íróra, műfordítóra és esszéistára novemberi számunkban emlékezünk, munkásságának tematikus blokkot szentelünk.

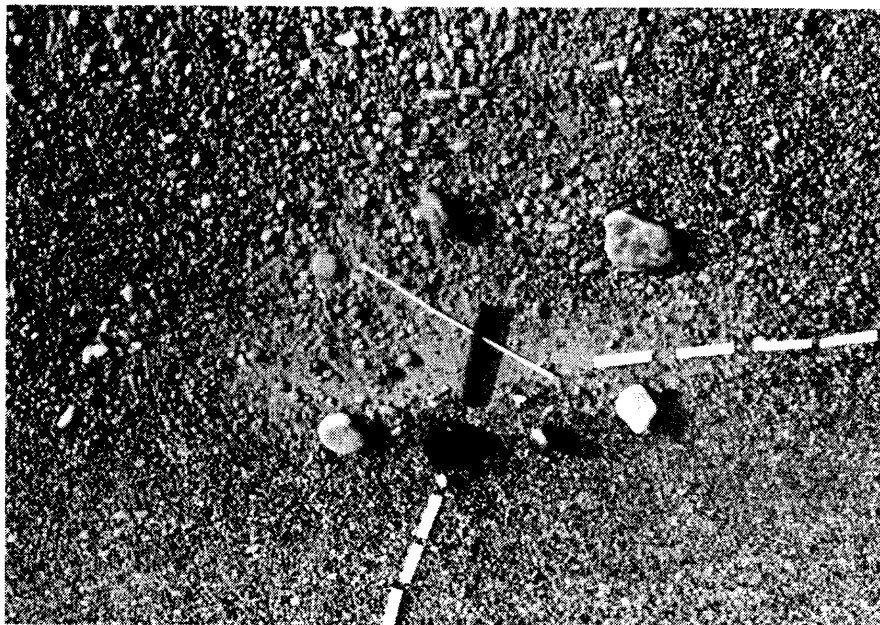
KÖZLEMÉNY

Egy kalózkodó könyvkiadó Szekszárdon

A Szekszárdon működő Babits Kiadó, amelyet dr. Károly István jegyez felelős kiadóként, megjelentette Csáth Géza 1912–1913-as naplójegyzeteit *Napló 1912–1913* címmel 1989-ben. Az utószót Önarcképünk: Csáth Géza címmel dr. Töttös Gábor írta, aki egyik lektorálója is volt a kiadványnak.

Sajnálattal állapítja meg a *Híd* szerkesztősége, hogy e kiadványban nyoma sincs annak az információnak, hogy a *Híd* 1988-ban hét folytatásban már közreadta Csáth Gézának éppen ezeket a naplójegyzeteit. Pedig minden jel szerint a szekszárdi Babits Kiadó (hadd pironkodjon holtában is a szerkesztőként kényes névadó Babits Mihály!) a *Híd* közlését vette és másolta át.

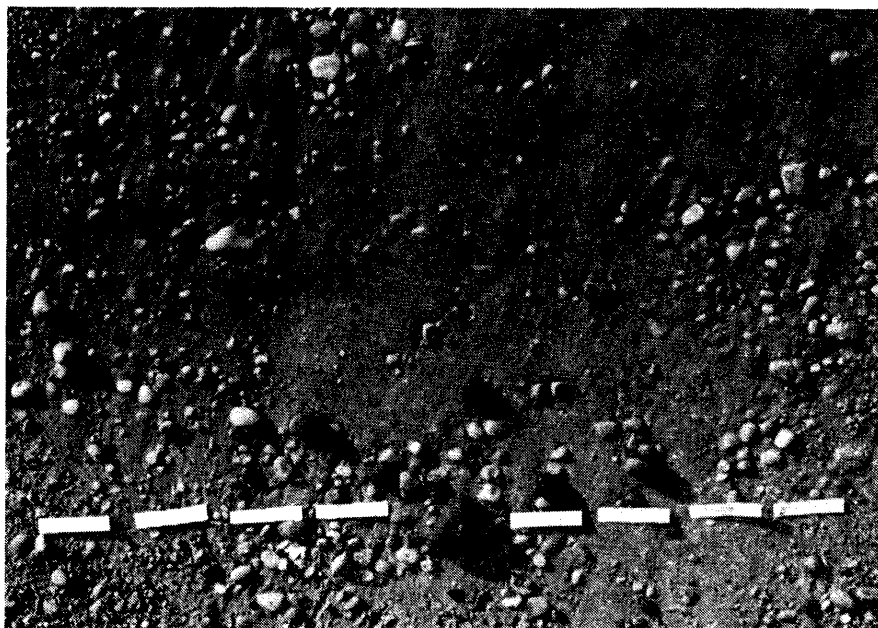
A Híd szerkesztősége

A Fotó című sorozatból, 1989

A FORUM KÖNYVKIADÓ ÚJ KIADVÁNYAI

- Apró István: *Három folyó* (regény)
Beder István: *Város a Baranka partján* (regény)
Brasnyó István: *Árvaház* (regény)
Herceg János: *Módosulások* (regény)
Mirko Kovač: *Bevezetés a másik életbe* (regény, Forum–Magvető)
John Updike: *Így látja Roger* (regény, Forum–Európa)
Brasnyó István: *Gyöngyéletünk története* (novellák)
Majoros Sándor: *A visszhangkísérlet* (novellák)
David Albahari: *Apám evangéliuma* (válogatott novellák)
Edvard Kocbek: *Félelem és bátorság* (elbeszélések)
Kertek & parkok (a Kanizsai Író tábor anyagából)
Bozsik Péter: *Visszakézből* (versek)
Fülöp Gábor: *Kipányvázott versek*
Guelmino Sándor: *Szerelmes mise* (vers)
Varga Szilveszter: *Angyalcomb* (versek)
Stevan Raičković: *Kővé vált altatódal* (válogatott versek)
Bori Imre: *A magyar irodalom modern irányai II.* (tanulmány)
Dér Zoltán: *Perben a pusztulással* (tanulmányok)
Hódi Sándor: *Táj és lélek* (tanulmányok)
Takács Miklós: *A bélakúti/péterváradai ciszterci monostor* (tanulmány)
Herceg János: *Kitekintő* (esszék)
Németh István: *Diszudvar* (riportok)
Újságírók kézikönyve
Pap József: *Hunyócska* (gyermekversek)
Podolszki József: *Csacska Csacsi menyegzője* (mesék)
Szügyi Zoltán: *Ördögkapu* (gyermekversek)
Tolnai Ottó: *Cápácskám: apu!* (gyermekvers)

A Fotó című sorozatból, 1989